

AE-105

April-2025

M.Com., Sem.-IV

510-EA : Management Accounting - II

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. નિરવ કંપની લિ. ના નાણાંકીય મેનેજર શ્રી પ્રિન્સ ₹ 9,60,000ની એક રોકાણ યોજનાનો વિચાર કરે છે, જેની ભંગાર કિંમત 5 વર્ષના અંતે ₹ 64,000ની છે. વાહનવ્યવહારનો ખર્ચ અને ગોઠવણીનો ખર્ચ અનુક્રમે ₹ 32,000 અને ₹ 1,28,000 અંદાજવામાં આવ્યો છે. કાર્યશીલ મૂડીની જરૂરિયાત ₹ 32,000ની રહેશે. જો યોજના સ્વીકારાય તો જાળવણી માટે ₹ 64,000ના સ્પેરપાર્ટ્સની જરૂર પડશે. એમ અંદાજવામાં આવે છે કે 5 વર્ષ પછી આ સ્પેરપાર્ટ્સ તેની શરૂઆતની પડતર પર 60% અંદાજ ભંગારમાં પરિણમશે. 14
- યોજનાની વાર્ષિક કમાણી ₹ 10,88,000 અંદાજવામાં આવે છે. વાર્ષિક મજૂરી, માલસામાન અને નિભાવ ખર્ચો અનુક્રમે ₹ 96,000, ₹ 3,20,000 અને ₹ 32,000 અંદાજવામાં આવે છે.
- 5 વર્ષ માટે ઘસારો અને કરવેરા નીચે મુજબ છે :

વર્ષ	ઘસારો (₹)	કરવેરા (₹)
1	4,60,800	71,680
2	2,76,480	1,45,408
3	2,07,360	1,73,056
4	1,38,240	2,00,704
5	5,120	2,53,952

12%ના વ્યાજના દરે યોજનાનું મૂલ્યાંકન કરવાનું છે. 12% વટાવ અવયવે વર્તમાન મૂલ્ય નીચે મુજબ છે :

વર્ષ	1	2	3	4	5
વર્તમાન મૂલ્ય	0.893	0.797	0.712	0.636	0.567

તમારે :

- (1) યોજનાની પડતર નક્કી કરવાની છે.
- (2) યોજના વર્તમાન મૂલ્યે યોજનાની નફાકારકતા તપાસવાની છે.
- (3) પરત આપ સમયની ગણતરી કરવાની છે.

અથવા

1. કૃણાલ લિમિટેડ પાસે બે દરખાસ્તો છે, જેની વિગતો નીચે મુજબ છે : 14

- (i) પ્રોજેક્ટ 'x' અને પ્રોજેક્ટ 'y' દરેકમાં પ્રારંભિક રોકાણ ₹ 11,52,000નું છે અને પાંચ વર્ષના ઉપયોગી આયુષ્યના અંતે દરેકની ભંગાર કિંમત ₹ 1,15,200.
- (ii) અંદાજીત નફો (ઘસારા અને કરવેરા પહેલાંનો) નીચે મુજબ છે :

વર્ષ	પ્રોજેક્ટ - 'x' (₹)	પ્રોજેક્ટ - 'y' (₹)
1	2,88,000	5,76,000
2	4,60,800	5,18,400
3	5,76,000	4,03,200
4	6,91,200	2,88,000
5	8,06,400	2,30,400

- (iii) કંપની ઘસારો સીધી લીટીની પદ્ધતિએ ગણે છે અને કરવેરાનો દર 50% છે.
 (iv) જોખમના પરિબલોને ધ્યાનમાં લઈ પ્રોજેક્ટ 'x' માટે 15% મૂડી પડતરે અને પ્રોજેક્ટ 'y' માટે 10% મૂડી પડતરે મૂલ્યાંકન કરવાનું સંચાલકોએ નક્કી કરેલ છે.

બેમાંથી કયો પ્રોજેક્ટ સ્વીકારવો તે ચોખ્ખા વર્તમાન મૂલ્ય પદ્ધતિના આધારે જણાવો.

₹ 1નું પ્રથમ પાંચ વર્ષ માટેનું 10% અને 15%ના વટાવ દરે વર્તમાન મૂલ્ય નીચે મુજબ છે :

વર્ષ	1	2	3	4	5
10%ના વટાવ દરે	0.909	0.826	0.751	0.683	0.620
15%ના વટાવ દરે	0.870	0.756	0.658	0.572	0.497

2. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (ગમે તે બે લખો)

14

- (A) ધ્રુવી લિમિટેડ બે પરસ્પર નિવારક પ્રોજેક્ટો પૈકી એકમાં રોકાણ કરવાનું વિચારી રહી છે :
 પ્રોજેક્ટ 'A' અને પ્રોજેક્ટ 'B' જેમાં રોકડ રોકાણની અનુક્રમે ₹ 9,60,000 અને ₹ 13,20,000ની જરૂરિયાત છે. જોખમરહિત વળતરનો દર 7% છે. અપેક્ષિત ચોખ્ખો રોકડ પ્રવાહ અને તેના ચોક્કસ-સમકક્ષ આંક નીચે મુજબ છે :

વર્ષના અંતે	પ્રોજેક્ટ - A		પ્રોજેક્ટ - B	
	રોકડ પ્રવાહ ₹	ચોક્કસતા સમકક્ષ આંક	રોકડ પ્રવાહ ₹	ચોક્કસતા સમકક્ષ આંક
1	3,60,000	0.9	6,00,000	0.8
2	6,00,000	0.8	8,40,000	0.7
3	8,40,000	0.7	10,80,000	0.6

₹ 1નું 7%ના દરે વર્તમાન મૂલ્ય :

વર્ષ	0	1	2	3
વર્તમાન મૂલ્ય	1	0.935	0.873	0.816

નક્કી કરો :

કયો પ્રોજેક્ટ સ્વીકારવો જોઈએ ?

- (B) નીચેની માહિતી પરથી જણાવો કે કયો પ્રોજેક્ટ વધુ સારો છે :

પ્રોજેક્ટ	'x' (₹)	'y' (₹)
પ્રારંભિક રોકાણ	60,000	60,000
રોકડ પ્રવાહ :	(₹)	(₹)
વર્ષ 1	24,000	30,000
2	24,000	36,000
3	12,000	18,000

જોખમ વગર વટાવનો દર 5%, પ્રોજેક્ટ - 'x' એ પ્રોજેક્ટ 'y' કરતાં ઓછો જોખમી છે. મેનેજમેન્ટ રોકડ પ્રવાહને વટાવવા માટે, પ્રોજેક્ટ 'x' અને 'y' માટે જોખમનો દર અનુક્રમે 7% અને 10% ગણે છે. એક રૂપિયાનું વર્તમાન મૂલ્ય પરિબલ નીચે મુજબ છે :

વર્ષ	1	2	3
5%	0.952	0.907	0.864
12%	0.893	0.797	0.712
15%	0.870	0.756	0.658

- (C) નિર્ણય વૃક્ષ અભિગમ સમજાવો.

- (D) મૂડી બજેટિંગના નિર્ણય પર ડુગાવાની અસર ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

3. ઝીલ લિમિટેડના નીચેના કોઠામાં ખૂટતી વિગતો શોધો :

14

વિગત	વિભાગ - A	વિભાગ - B	વિભાગ - C
વેચાણ (₹)	2,88,000	3,60,000	4,80,000
કામગીરી મિલકતો (₹)	1,44,000	(?)	2,40,000
કામગીરી નફો (₹)	(?)	1,20,000	(?)
રોકાણ પર વળતરનો દર (%)	15%	12.5%	20%
લઘુત્તમ વળતરનો દર (%)	10%	(?)	(?)
શેષ આવક (₹)	(?)	24,000	શૂન્ય

અથવા

3. (A) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિના વિવિધ કેન્દ્રો સમજાવો.

7

(B) વિભાગ 'M' અને 'N' માં હાલમાં એક નવો પ્રોજેક્ટ અમલમાં મૂકવા અંગે વિચારણા ચાલે છે :
માહિતી નીચે મુજબ છે :

7

વિગત	વિભાગ - 'M'	વિભાગ - 'N'
શરૂઆતનું રોકાણ (₹)	6,00,000	8,80,000
વાર્ષિક ચોખ્ખો નફો (₹)	93,600	1,20,000
રોકાણ પર લક્ષ્યાંકિત વળતરનો દર (%)	18%	12%

કંપનીનો મૂડી પડતરનો દર 15% છે. શું પ્રોજેક્ટ અમલમાં મૂકવો જોઈએ ? તમારો જવાબ રોકાણ પર વળતરના દર અને શેષ આવકના આધારે સમજાવો.

4. હેતવી લિમિટેડ તેની પ્રોડક્ટ માટે આંતરવિભાગીય ફેરબદલી કિંમતે નક્કી કરવા માટે પડતર વત્તા રોકાણ પર વળતરની રીતનો ઉપયોગ કરે છે. વર્ષ 2024-25 નું વિભાગ 'A' નું અંદાજપત્ર નીચે મુજબ છે :

14

વિગત	₹
કાયમી મિલકતો	3,90,000
ચાલુ મિલકતો (દેવાદારો સિવાય)	2,34,000
દેવાદારો	1,56,000
વિભાગ 'A'ના વાર્ષિક સ્થિર ખર્ચા	6,24,000
પ્રોડક્ટના એકમદીઠ ચલિત ખર્ચા	10

બજેટ મુજબનો વેચાણ જથ્થો વાર્ષિક 3,12,000 એકમો. રોકાણ પર અપેક્ષિત વળતરનો દર 22%.

વિભાગ-'A'ની ફેરબદલી કિંમત નક્કી કરો.

જો વેચાણનો જથ્થો (એકમોમાં) 18% થી વધારી શકાય તો ફેરબદલી કિંમત પર શું અસર થશે ?

અથવા

4. (A) આંતરરાષ્ટ્રીય ફેરબદલી કિંમત નિર્ધારણ સમજાવો.

7

(B) ફેરબદલી કિંમત નિર્ધારણ એટલે શું ? ફેરબદલી કિંમત નિર્ધારણના હેતુઓ સમજાવો.

7

5. સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : (ગમે તે સાત)

14

(1) ઘસારાને પડતરમાં કઈ પદ્ધતિમાં ડિમેરવામાં આવે છે ?

- (a) હિસાબી વળતરના દરની પદ્ધતિ (b) આંતરિક વળતરના દરની પદ્ધતિ
(c) પરત-આપ પદ્ધતિ (d) ઉપરનામાંથી કોઈપણ નહીં

- (2) વર્તમાન મૂલ્યની ગણતરી કરવા કયા સૂત્રનો ઉપયોગ થાય છે ?
 (a) $\frac{E}{(1+r)^n}$ (b) $\frac{E}{(1-r)^n}$ (c) $\frac{E}{(1+n)^r}$ (d) એકપણ નહીં
- (3) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિનો મુખ્ય હેતુ _____ છે.
 (a) વિચલન વિશ્લેષણ (b) અંદાજો તૈયાર કરવા
 (c) સત્તા (d) પ્રેરણા
- (4) ફેરબદલી કિંમતની લોકપ્રિય પદ્ધતિ _____ છે.
 (a) બજાર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ (b) પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ
 (c) વાટાઘાટો આધારિત કિંમત નિર્ધારણ (d) વૈકલ્પિક કિંમત નિર્ધારણ
- (5) જ્યારે વેચાણ વિભાગ તેની કાર્યક્ષમતાથી નીચે કામ કરે, ત્યારે કિંમત નિર્ધારણની કઈ પદ્ધતિ ઉપયોગી છે ?
 (a) પ્રમાણિત પડતર (b) ચલિત પડતર
 (c) ખરેખર કુલ પડતર (d) એકપણ નહીં
- (6) મૂડી બજેટિંગનો નિર્ણય એ _____ નો નિર્ણય છે.
 (a) વર્તમાન (b) ભવિષ્ય (c) ભૂતકાળ (d) એકપણ નહીં
- (7) વટાવ અવયવ કઈ પદ્ધતિમાં સૌથી વધુ જરૂરી છે ?
 (a) પરત આપ સમય (b) ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય
 (c) શેરદીઠ કમાણી (d) આમાંથી કોઈ નહીં
- (8) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિ _____ નો ભાગ છે.
 (a) બાહ્ય અહેવાલ પદ્ધતિ (b) આંતરિક અહેવાલ પદ્ધતિ
 (c) કંપની અહેવાલ પદ્ધતિ (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (9) 'અ' લિમિટેડ ₹ 9,60,000ની કિંમતનું યંત્ર ગોઠવવા માગે છે. તે યંત્ર દ્વારા વર્ષે 10% લેખે ધસારો ગણ્યા પછી ₹ 1,50,000નો વાર્ષિક નફો કરશે એવો અંદાજ છે. કરવેરાનો દર 50% છે. નીચેના પૈકી આ યંત્રની પરત-આપ મુદત કેટલી હશે તે નક્કી કરો.
 (a) 5 વર્ષ (b) 6.4 વર્ષ (c) 5.61 વર્ષ (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (10) જ્યારે ફુગાવાના જુદા-જુદા દર પર પડતર અને ઉપજમાં ફેરફાર થાય તેને _____ કહેવામાં આવે છે.
 (a) સામાન્ય ફુગાવો (b) સમન્વયિત ફુગાવો
 (c) તફાવતલક્ષી ફુગાવો (d) ચોક્કસ ફુગાવો
- (11) ફેરબદલી કિંમત નિર્ધારણ _____ સાથે સંબંધિત છે.
 (a) સંસ્થાના આંતર વિભાગો (b) આંતરિક સંસ્થાકીય ફેરબદલી
 (c) ઉપરના બંને (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
- (12) બે પરસ્પર નિવારક યોજનાઓમાંથી કઈ યોજના પસંદ કરવામાં આવશે ?
 (a) જેનો ચલનાંક ન્યૂનતમ હોય.
 (b) જેનો ચલનાંક ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર બરાબર હોય.
 (c) જેનો ચલનાંક આંતરિક વળતરના દર બરાબર હોય.
 (d) જેનો ચલનાંક મહત્તમ હોય.

AE-105

April-2025

M.Com., Sem.-IV

510-EA : Management Accounting - II

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. Mr. Prince, a financial manager of Nirav Company Ltd. is considering an investment project costing ₹ 9,60,000 and it will have a scrap value of ₹ 64,000 at the end of 5 year life. The transportation charges and installation charges are expected to be ₹ 32,000 and ₹ 1,28,000 respectively. The requirement of working capital will be ₹ 32,000. If the project is accepted, spare parts inventory of ₹ 64,000 must also be required for maintenance. It is estimated that spare parts will have an estimated scrap value after 5 years at 60% of their initial costs. 14

Annual revenue from the project is expected to be ₹ 10,88,000 and annual labour, material and maintenance expenses are estimated to be ₹ 96,000, ₹ 3,20,000 and ₹ 32,000 respectively.

The depreciation and taxes for each of the five years will be :

Year	Depreciation (₹)	Taxes (₹)
1	4,60,800	71,680
2	2,76,480	1,45,408
3	2,07,360	1,73,056
4	1,38,240	2,00,704
5	5,120	2,53,952

Evaluate project at 12% rate of interest. The present value of discount factor at 12% are :

Year	1	2	3	4	5
Present value	0.893	0.797	0.712	0.636	0.567

You have to :

- (1) calculate the cost of the project.
- (2) examine the profitability of the project at net present value.
- (3) calculate the payback period.

OR

1. Krunal Ltd. has two proposals, details of which are as under : 14

- (i) Project 'x' and project 'y' each requires initial investment of ₹ 11,52,000 and scrap value of each is ₹ 1,15,200 at the end of 5 years' useful life.
- (ii) Estimated profit (before depreciation and tax) is as follows :

Year	Project – 'x' (₹)	Project – 'y' (₹)
1	2,88,000	5,76,000
2	4,60,800	5,18,400
3	5,76,000	4,03,200
4	6,91,200	2,88,000
5	8,06,400	2,30,400

- (iii) The company calculates depreciation on Straight Line Method and rate of taxation is 50%.
- (iv) Considering the risk element, management has decided to evaluate project 'x' at 15% cost of capital and project 'y' at 10% cost of capital.

On the basis of the Net Present Value Method, decide which project should be accepted. Present value of ₹ 1 for first five years at 10% and 15% discount rate are as under :

Year	1	2	3	4	5
10% discount rate	0.909	0.826	0.751	0.683	0.620
15% discount rate	0.870	0.756	0.658	0.572	0.497

2. Answer the following questions : (Attempt any two)

14

- (A) Dhruvi Ltd. is considering one of two mutually exclusive project 'A' and 'B' which requires cash outlay of ₹ 9,60,000 and ₹ 13,20,000 respectively. The risk-free rate is 7%. The expected net cash inflows and their certainty equivalents are as follows :

Years end	Project – A		Project – B	
	Cash inflow ₹	Certainty equivalent	Cash inflow ₹	Certainty equivalent
1	3,60,000	0.9	6,00,000	0.8
2	6,00,000	0.8	8,40,000	0.7
3	8,40,000	0.7	10,80,000	0.6

Present value of ₹ 1 at 7% rate :

Year	0	1	2	3
Present value	1	0.935	0.873	0.816

Determine :

Which project should be accepted ?

- (B) From the following data, state which project is better :

Project	'x' (₹)	'y' (₹)
Initial Investment	60,000	60,000
Cash Flows :	(₹)	(₹)
Year 1	24,000	30,000
2	24,000	36,000
3	12,000	18,000

Riskless discount rate is 5%, project – 'x' is less risky as compared to project – 'y'. The management considers risk rate at 7% and 10% respectively for project – 'x' & 'y' for discounting the cash inflow.

The present value factor of ₹ 1 are as follows :

Year	1	2	3
5%	0.952	0.907	0.864
12%	0.893	0.797	0.712
15%	0.870	0.756	0.658

- (C) Explain Decision Tree Approach.
- (D) Explain effect of Inflation on Capital Budgeting Decision with example.

3. Calculate missing figures in following table for Zeel Ltd. :

14

Particulars	Division – A	Division – B	Division – C
Sales (₹)	2,88,000	3,60,000	4,80,000
Operating Assets (₹)	1,44,000	(?)	2,40,000
Operating Profit (₹)	(?)	1,20,000	(?)
Rate of Return on Investment (%)	15%	12.5%	20%
Minimum Rate of Return (%)	10%	(?)	(?)
Residual Income (₹)	(?)	24,000	Nil

OR

3. (A) Explain various centers of Responsibility Accounting. 7

(B) Divisions 'M' and 'N' are currently considering to invest in a new project. The details are as under : 7

Particulars	Division – 'M'	Division – 'N'
Initial Investment (₹)	6,00,000	8,80,000
Net Annual Return (₹)	93,600	1,20,000
Target Return on Investment (%)	18%	12%

Company's cost of capital is 15%. Should the project be accepted ? Explain your answer on the basis of Return on Investment and Residual Income.

4. Hetavi Ltd. fixes the inter-divisional transfer price for its product on the basis of cost plus a return on investment in the division. The budget for division 'A' for the year 2024-25 is as under : 14

Particulars	₹
Fixed Assets	3,90,000
Current Assets (other than debtors)	2,34,000
Debtors	1,56,000
Annual fixed cost of the Division – 'A'	6,24,000
Variable cost per unit of product	10

Budgeted sales volume 3,12,000 units per year.

Desired rate of return on investment 22%.

Determine the transfer price for Division – 'A'.

If the sales volume (in units) can be increased by 18%, what will be the impact on transfer price ?

OR

4. (A) Explain International Transfer Pricing. 7

(B) What is Transfer Pricing ? Explain objectives of Transfer Pricing. 7

5. Choose the correct option : (Any Seven) 14

(1) Depreciation is included in cost in case of -

- Accounting rate of return method
- IRR method
- Pay-back method
- None of the above

- (2) Which formula is used to calculate the present value ?
- (a) $\frac{E}{(1+r)^n}$ (b) $\frac{E}{(1-r)^n}$
- (c) $\frac{E}{(1+n)^r}$ (d) None of the above
- (3) The basic purpose of Responsibility Accounting System is _____.
- (a) Variance Analysis (b) Budgeting
- (c) Authority (d) Motivation
- (4) Popular method of transfer pricing is
- (a) Market based pricing (b) Cost based pricing
- (c) Negotiated pricing (d) Opportunity cost pricing
- (5) Which pricing method is useful when the selling division is operating below capacity ?
- (a) Standard Cost (b) Variable Cost
- (c) Actual Full Cost (d) None of the above
- (6) To take capital budgeting decision is _____ decision.
- (a) Present (b) Future
- (c) Past (d) None of the above
- (7) In which method discounted factor is highly necessary ?
- (a) Payback period (b) Net present value
- (c) Earning per share (d) None of these
- (8) Responsibility Accounting is a part of _____.
- (a) External Reporting System (b) Internal Reporting System
- (c) Corporate Reporting System (d) None of these
- (9) 'A' Ltd. wants to install a machine costing ₹ 9,60,000. It will earn an annual profit of ₹ 1,50,000 after charging depreciation at 10% p.a. Tax rate is 50%. What should be the pay-back period from the following ?
- (a) 5 years (b) 6.4 years
- (c) 5.61 years (d) None of the above
- (10) When the cost and revenue change at different rates of inflation, it is known as _____.
- (a) General Inflation (b) Synchronized Inflation
- (c) Differential Inflation (d) Specific Inflation
- (11) Transfer pricing is concerned with _____.
- (a) Intra-divisions of an organization
- (b) Inter-organisational transfer
- (c) Both of the above
- (d) None of the above
- (12) Out of two mutual exclusive projects, which project will be selected ?
- (a) Whose coefficient of variation is lowest.
- (b) Whose coefficient of variation is equal to WACC.
- (c) Whose coefficient of variation is equal to IRR.
- (d) Whose coefficient of variation is highest.